

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
за освітньою програмою «Облік, аудит і податковий консалтинг»
на тему: «Облік, контроль та аналіз діяльності малого підприємства
(на прикладі ТОВ «АГРО ТРЕЙД СЕРВІС»)»

Виконавець:

студентка ФМОІТ

Нестерович Поліна Євгеніївна _____

Науковий керівник:

доцент, доцентка кафедри бухгалтерського
обліку, аналізу та аудиту

Сиротенко Наталія Анатоліївна _____

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. На сучасному етапі розвитку економіки малі підприємства відіграють вагомую роль у забезпеченні сталого розвитку національної економіки, формування конкурентного середовища та зростання рівня зайнятості населення.

Ефективність діяльності малого підприємства безпосередньо залежить від рівня організації обліку, дієвості системи внутрішнього контролю та економічного аналізу, який є основою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. За даних умов особливої актуальності набуває питання удосконалення організаційних та методичних підходів до обліку, контролю і аналізу як ключових інструментів фінансово-економічного управління.

ТОВ «АГРО ТРЕЙД СЕРВІС» є малим підприємством, діяльність якого пов'язана з оптовою торгівлею вітчизняними та іноземними продуктами харчування. Успішне функціонування підприємства потребує налагодженого обліку відповідно до норм чинного законодавства, ефективної системи контролю за використанням ресурсів та аналітичної підтримки для забезпечення економічної обґрунтованості управлінських рішень.

Питанням особливостей обліку, контролю та аналізу діяльності малих підприємств приділяли увагу багато дослідників: Андрушко Р. [1], Банера Н. П., Гелей Л. О. [2], Колесніченко А. С. [13], Красота О. В. [15], Кріль А. Ю. [16], Лисенко А. М. [18], Новіков В. В. [23] та інші науковці.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є дослідження обліку, контролю та аналізу на малому підприємстві з подальшою розробкою пропозицій щодо їх удосконалення.

Задля досягнення мети були поставлені для вирішення такі завдання:

- дослідити економіко-правові засади діяльності малих підприємств в Україні, визначити їх місце у розвитку вітчизняної економіки;
- вивчити систему нормативного забезпечення обліку, контролю та аналізу на малих підприємствах;
- розглянути методичні підходи до обліку, контролю та економічного аналізу на малих підприємствах;
- надати загальну економічну характеристику діяльності ТОВ «АГРО ТРЕЙД СЕРВІС»;
- дослідити особливості обліку господарських операцій на підприємстві;
- оцінити діючу систему внутрішнього контролю, виявити її сильні сторони та недоліки;
- провести економічний аналіз основних фінансово-господарських показників діяльності підприємства за 2022–2024 роки;
- визначити основні резерви підвищення ефективності обліку, контролю та аналізу на підприємстві;

- надати практичні рекомендації щодо вдосконалення системи бухгалтерського обліку, підвищення ефективності внутрішнього контролю та поглиблення аналітичної роботи на малому підприємстві.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження є процес інформаційного забезпечення обліку, контролю та аналізу на малому підприємстві. Предметом дослідження є організаційні та методичні аспекти обліку, контролю та економічного аналізу у ТОВ «АГРО ТРЕЙД СЕРВІС».

Методи дослідження. У процесі дослідження застосовано загальнонаукові та спеціальні методи, які забезпечили досягнення поставленої мети та завдань роботи. У межах дослідження системи обліку використано метод опису облікових процедур для вивчення послідовності дій у процесі ведення обліку. Для візуалізації результатів застосовано табличний метод. Синтез використано для узагальнення результатів роботи та формування висновків. Метод аналізу під час дослідження динаміки основних фінансово-економічних показників діяльності ТОВ «АГРО ТРЕЙД СЕРВІС». З метою оцінки функціонування системи контролю використано метод логічного узагальнення – для виявлення основних проблем та недоліків у механізмах контролю, а також метод функціонального аналізу, що дав змогу оцінити розподіл обов'язків і відповідальності в системі внутрішнього контролю. При дослідженні діяльності підприємства було задіяно методи економічного аналізу: балансовий, порівняльний, розрахунково-аналітичний та статистичний, які дозволили провести оцінку основних показників діяльності підприємства.

Інформаційна база дослідження. Інформаційну основу дослідження складають нормативно-правові акти, такі як: Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Податковий кодекс України, інструктивні та методичні рекомендації Міністерства фінансів України, Державної служби статистики України, Державної податкової служби України тощо. У дослідженні використано також положення наукових праць українських та зарубіжних вчених, фахових періодичних видань, публікації науково-практичних конференцій.

Практичну основу дослідження складають внутрішні документи ТОВ «АГРО ТРЕЙД СЕРВІС»: установчі документи, облікова політика підприємства, первинна документація, реєстри обліку, звітність, аналітичні матеріали щодо основних показників діяльності підприємства за 2022–2024 роки.

Публікації та апробація досліджень. За темою дослідження було опубліковано:

1. Нестерович П. Є. Особливості аудиту діяльності малих підприємств. Сучасні проблеми та перспективи розвитку економіки України в умовах військового стану : тези доповідей підсумкової студ. конф. ФМОІТ, присвяченої 81-річниці визволення міста Одеси від фашистських загарбників. (Одеса, 07-11 квітня 2025 року). Одеса : ОНЕУ, 2025. С. 373-374 [22].

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (50 найменувань) та 25-

ти додатків. Загальний обсяг роботи становить 78 сторінок. Основний зміст викладено на 71 сторінці. Робота містить 16 таблиць, 5 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Теоретичні питання обліку, контролю та аналізу діяльності суб'єктів малого підприємництва»** розглядаються критерії класифікації підприємств; досліджується нормативно-правове регулювання діяльності малих підприємств; розкривається специфіка організації обліку, контролю та аналізу діяльності на малих підприємствах.

У другому розділі **«Облік, контроль та аналіз діяльності у ТОВ «АГРО ТРЕЙД СЕРВІС»** наводиться загальна організаційно-економічна характеристика ТОВ «АГРО ТРЕЙД СЕРВІС», встановлюється відповідність досліджуваного підприємства категорії малих підприємств, розглядається специфіка організації обліку, контролю та аналізу з врахуванням розміру підприємства, здійснюється економічний аналіз фінансових показників.

У третьому розділі **«Шляхи вдосконалення системи обліку, контролю та аналізу на малому підприємстві»** здійснюється аналіз недоліків у наявній системі обліку, контролю та аналізу, визначаються напрями і способи її удосконалення, зокрема за рахунок оптимізації структури фінансово-економічного відділу, оновлення облікової політики та удосконалення організаційно-методичних підходів контролю та аналізу.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі розглянуто теоретичні засади, методичні підходи та практичні аспекти обліку, контролю та аналізу господарської діяльності малого підприємства. За результатами дослідження можна зробити такі висновки:

1. Малі підприємства є важливою одиницею економіки країни, оскільки вони відіграють значну роль у формуванні ВВП, забезпеченні зайнятості населення, розвитку інновацій та конкурентного ринкового середовища. Малі підприємства є більш гнучкими, а отже здатні швидко адаптуватися до ринкових змін та є стійкими до кризових явищ. В умовах військового стану в Україні значущість малих підприємств зросла. Попри важливість малих підприємств є проблеми, що перешкоджають їх належному функціонуванню, а саме: фінансові бар'єри, організаційні та кадрові проблеми, нестабільність регуляторного середовища. Державна підтримка у вигляді впровадження спрощених систем оподаткування, грантових програм та зменшення податкового навантаження активно сприяють зростанню та зміцненню даного типу підприємств. Європейський Союз активно підтримує малий бізнес через численні фінансові, консультаційні та освітні програми. Наприклад, у межах програми Single Market Programme передбачено гранти, мікрофінансування, участь у програмах розвитку інновацій, захист прав споживачів і підтримку цифровізації. Також діють програми Horizon Europe, EU4Business та Erasmus for Young Entrepreneurs, які відкривають нові можливості для українських малих підприємств.

2. Нормативно-правова база забезпечення обліку в Україні поділяється на три рівні: закони та кодекси, нормативні акти та акти, що регулюють конкретні питання обліку та звітності. Важливими законодавчими джерелами для малих підприємств є Податковий кодекс України, Господарський кодекс України, Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», МСФЗ для МСП, НП(с)БО.

3. Облік відіграє важливу роль у діяльності малих підприємств. Він є основою для забезпечення стабільного фінансового стану та розвитку суб'єкта господарювання. Малі підприємства згідно з Податковим кодексом України можуть на власний розсуд обирати: систему оподаткування (загальна або спрощена), форму бухгалтерського обліку (журнальна, проста, спрощена або автоматизована) та форми звітності (повна або спрощена). У своїй діяльності малі підприємства можуть використовувати міжнародні стандарти обліку та звітності на власний розсуд, але в такому випадку їх позбавляють права на подання скороченої фінансової звітності.

Запровадження ефективної системи внутрішнього контролю є ключовою умовою для забезпечення фінансової стабільності малих підприємств, зміцнення довіри до їх діяльності та прийняття зважених управлінських рішень.

Зміст скорочених звітних форм обмежує інформативність даних, що ускладнює повноцінне аналітичне дослідження фінансово-господарської діяльності підприємств. Це зумовлює необхідність застосування адаптованих підходів до економічного аналізу, що враховують специфіку спрощених форм і дозволяють об'єктивно оцінити фінансовий стан, платоспроможність та ефективність діяльності малих підприємств.

4. Досліджуване підприємство ТОВ «АГРО ТРЕЙД СЕРВІС» за всіма показниками протягом 2022-2024 рр. відповідає категорії малих підприємств. Облік ведеться із застосуванням загальної системи оподаткування. ТОВ «АТС» має стабільну організаційну структуру та облікову політику, яка в цілому відповідає вимогам законодавства, проте вимагає оновлення. Облікову політику сформовано з урахуванням специфіки діяльності підприємства, а отже вона здатна забезпечити повноту та достовірність облікової інформації. Для автоматизації обліку на підприємстві використовують спеціальне програмне забезпечення, що значно підвищує ефективність облікових процесів.

У ході аналізу фінансової звітності ТОВ «АГРО ТРЕЙД СЕРВІС» за 2022-2024 рр. було виявлено позитивну динаміку основних показників оскільки чистий дохід, валових прибутків, активи та власний капітал у досліджуваному періоді збільшились. Разом з цим спостерігалось зниження рентабельності в 2024 році, що пов'язане зі збільшенням собівартості товарів. Дані зміни вказують на необхідність посилення контролю за витратами та пошуку шляхів їх оптимізації.

5. У процесі дослідження встановлено, що бухгалтерський облік на підприємстві організований відповідно до чинного законодавства України та на підставі НП(с)БО. Для ведення обліку на підприємстві застосовується загальний план рахунків. Облік ведеться з допомогою програм 1.C:Бухгалтерія (версія 8.3), «Клієнт-Банк», Вчасно,

MEDoc. Однак в ході дослідження було виявлено ряд недоліків, які свідчать про необхідність його вдосконалення:

- недостатньо деталізований облік витрат, що ускладнює аналіз ефективності діяльності підприємства;
- облік амортизації здійснюється без врахування достатнього аналітичного розподілу за видами основних засобів, що знижує точність розрахунків витрат;
- відсутній резерв сумнівних боргів, що викликає неточності у обліку розрахунків з дебіторами та кредиторами.

У зв'язку з переліченими недоліками підприємству доцільно вдосконалити облікову політику підприємства в частині деталізації аналітичного обліку. Також можна рекомендувати підприємству відмовитись від застарілого програмного забезпечення, яке втратило офіційну підтримку в Україні.

6. Виявлено, що елементи внутрішнього контролю на підприємстві наявні, але не мають належної систематизації. Контрольні процедури здійснюються епізодично, переважно у формі перевірок правильності заповнення первинних документів та підготовки фінансової звітності. Відсутність чітко визначених етапів внутрішнього контролю знижує ефективність виявлення та запобігання помилкам і порушенням. З метою вдосконалення цієї функції запропоновано розробити внутрішні регламенти та інструкції щодо здійснення контролю, а також забезпечити регулярність проведення перевірок.

У результаті аналізу фінансової звітності ТОВ «АГРО ТРЕЙД СЕРВІС» встановлено, що підприємство упродовж аналізованого періоду є прибутковим. Основні показники платоспроможності, ліквідності та ділової активності залишаються на задовільному рівні. Разом із тим, у 2024 році зафіксовано зниження рентабельності, що пояснюється зростанням виробничих витрат, зокрема витрат на сировину, енергоносії та логістику. Це свідчить про потребу посилити контроль за витратами та підвищити ефективність використання ресурсів. Аналіз також показав, що підприємство чутливо реагує на коливання ринкових цін на сільськогосподарську продукцію. Тому доцільним є більш регулярне проведення внутрішньогосподарського аналізу з метою вчасного виявлення змін у структурі витрат і впливу зовнішніх факторів на фінансові результати.

7. Удосконалення системи обліку є важливою умовою ефективного розвитку, тому ТОВ «АГРО ТРЕЙД СЕРВІС» було запропоновано такі рішення:

- оптимізація структури фінансово-економічного відділу;
- оновлення облікової політики;
- застосування методів нарахування амортизації залежно від групи основних засобів;
- проведення регулярного огляду і ремонту основних засобів;
- впровадження обліку лікарняних та обліку військовозобов'язаних.

8. Удосконалення контролю та аналізу у ТОВ «АГРО ТРЕЙД СЕРВІС» можливе шляхом:

- періодичного залучення зовнішніх аудиторів для перевірки об'єктивності складеної звітності;
- перегляду графіку проведення інвентаризацій з врахуванням специфіки діяльності підприємства;
- забезпечення незалежності та об'єктивності складу інвентаризаційної комісії;
- розширення системи аналізу діяльності та посилення контролю за грошовими потоками.

Узагальнюючи, можна зробити висновок, що бухгалтерський облік, внутрішній контроль і економічний аналіз є ключовими елементами управління малим підприємством. Їх якісна організація забезпечує прозорість, ефективність і конкурентоспроможність підприємства в сучасних умовах.

АНОТАЦІЯ

Нестерович П. Є. «Облік, контроль та аналіз діяльності малого підприємства (на прикладі ТОВ «АГРО ТРЕЙД СЕРВІС»))»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування» за освітньою програмою «Облік, аудит і податковий консалтинг». Одеський національний економічний університет. Одеса, 2025.

У роботі досліджуються нормативна база, організаційні та методичні підходи обліку, внутрішнього контролю та економічного аналізу на прикладі діяльності малого підприємства ТОВ «АГРО ТРЕЙД СЕРВІС».

Наведено загальну економічну характеристику підприємства, досліджено особливості обліку господарських операцій. Розглянуто системи внутрішнього контролю, основних фінансово-економічних показників підприємства за 2022–2024 роки, виявлено динаміку змін та встановлено чинники, що впливають на фінансові результати.

Запропоновано оптимізацію структури фінансово-економічного відділу шляхом додання посади внутрішнього аудитора, оновлення облікової політики з врахуванням змін законодавства, шляхи вдосконалення обліку основних засобів за допомогою застосування різних методів нарахування амортизації, оновлення складу інвентаризаційної комісії, графіку проведення інвентаризацій та розширення аналізу діяльності підприємства.

Ключові слова: облік, внутрішній контроль, аналіз, облікова політика, управління, мале підприємство, звітність.

ANNOTATION

Nesterovych P. E. «Accounting, control and analysis of small business activities (on the example of LLC «AGRO TRADE SERVICE»))»

Qualifying work on obtaining a bachelor's degree in the specialty 071 «Accounting and Taxation» for the educational program «Accounting, Audit and Tax Consulting». Odesa National Economics University. Odesa, 2025.

The work investigates the regulatory framework, organizational and methodological principles of accounting, internal control and economic analysis on the example of the activities of a small enterprise AGRO TRADE SERVICE LLC.

The general economic characteristics of the enterprise are presented, the peculiarities of accounting for business transactions are studied, The internal control system, the main financial and economic indicators of the enterprise for 2022-2024 are considered, the dynamics of changes are identified and the factors influencing the financial results are determined.

Optimization of the structure of the financial and economic department by adding an internal auditor position, updating the accounting policy in view of changes in legislation, ways to improve the accounting of fixed assets by applying different methods of depreciation, updating the composition of the inventory commission, the schedule of inventories and expanding the analysis of the enterprise's activities are proposed.

Keywords: accounting, internal control, analysis, accounting policy, management, small enterprise, statements.